

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis, E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana Libri XVI**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1634

66. Comparantur, in Inuentione, Dispositione, Elocutione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70090)

est, hanc illi omnes communi consensu oratores tribuerunt, & nemo tantum illi honorem, qui modo iudex æquus fuerit, denegabit.

Comparantur in inuentione, dispositione, elocutione.

CAPVT LXVI.

IN inuentionibus quidem, & dispositionibus duo summi oratores, vel Quintiliano teste, maximè congruunt: quanquam Demosthenis inuentionio forensium rerum limitibus, in quibus ipse acutus erat, & sagax, septa continetur, quos ille vix audeat excidere, ne in alijs hospes, & imperitus videatur. Cicerois vero faciendum, & multiplex ingenium, omnia disciplinarum genera peruagatum, longè vberiores inueniendi fontes in multis exprimit. Dispositio porro, quanquam utriusque prudens, latina tamen plus habet lucis, gratiæ, splendoris. Elocutione ambo, & id quidem in triplici figura præstantes existere, Romanus certè eò felicior, quòd plus habet ingenij, quam artis abere enim dicendum est, quòd Græci ipsi non negant. Demosthenes, qui ostes Thucydidem sua manu descripserat, non nihil inde traxit morosæ austeritatis, & nimis putidæ diligentiæ, quæ ingenui styli florè, & lumen extinguit: quis nõ videret enim ista esse nõ nihil detorta, violenta, quæque Thucydide oleant? Πολλῶν ὠ ἀνδρες Ἀθηναῖοι, λόγων γιννομένων, ὀλίγη δὲ κατ' ἑκάστην ἐκκλησίαν, περὶ ὧν Φίλιππος, ἀφ' οὗ τὴν εἰρήνην ἐποιήσατο, οὐ μόνον ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ τοῦς ἄλλους. Ἑλλήνας ἀδικεῖ καὶ πάντων εὐοῖδ', ὅτε φησάντων γ' ἂν εἰ καὶ μή ποῖσσι τῶν καὶ λέγειν (δὲν) καὶ παρὰ τὴν ἀπασί προσχεῖν ὅπως ἐκείν παύσεται τ' ἕρπας, καὶ δίκην δώσει, &c.

Elocutio Demost. plerumque austeræ & Thucydidea. Demosth Philip. 3.

Dionys. Halicarn. in lib. de grandi loquentia Demosthenis. A Brasilius quæst. Rhetor. exordium

giusculè translatis oblectetur in oratione cõtra Medontem, quæ citatur ab Harpocrarione, dixit *δεκάτην παρθένον*, decimare virginem, quòd est consecrare, & initiare, ducta inde metaphora, quòd decimas dijs offerrent Opus fuit Didymi commentario ad hoc verbũ intelligendum, qui de eius significatione librum cõscripsit. In oratione de falsa legatione habet *δρακωνίνην* pro *ἰστρίαν*. *δρακωνίνην*, propriè est campana personare. Dixit autem pro eo, quòd est explorare, quia pugnaces coturnices, campanæ sono explorare solebat antiquitas, vt notauit Aristarchus, in vsum postea dimanauit, & ciuitate Græca donatum est, audax tamen est, & à communi consuetudine detortum. Similiter pro exitio, *ἀραρῶν*, quo specus propriè significabatur, & terræ hiatus, in quem fontes apud tribum Hippothoonidè deuoluebantur, Voraginem magis probat Cicero, quàm Charybdim, aut barathrum patrimonij, & similia, vix inuenias vllum ex decem primis oratoribus, qui ita locutus sit. In oratione contra Aristocratem τὸ ἀνδροθήριον pro hominis captura, καὶ pro recenter capto contra Aristogitonem, quòd poetis, & historicis condonandum quidem est, apud oratores non satis vsurpatum. Quale est illud in prima contra Coronam, quæ citatur ab Harpocrarione, *ἀριστολόγω ὡς σαπίζουσα βαγανέσασα*. Item pro Ctesiphonte *νεβρίζειν* & *Υἷς Αἴης, Αἴης Υἷς*, quæ verba in obscuris mysterijs vsurpata satis audacter, apud supersticiosum populum trahit in iocum, & *ἐθρηπία* & *νεύλατα*, quæ Didymo, atque Aristarcho facescunt negotium, & cætera similia infinita, de quibus disceptant Græmatici.

orationis aduersus Lepidum, ut minus accutus dicitur castigauit. Demosth. audax dicitio. δεκατὴν παρθένον, quod sic arietem Demosth. δρακωνίνην.

ἀνδροθήριον, νεύλατα, καὶ ἰστρίαν.

Præterea in accentibus dictionum voluit nonnihil innouare, cum *ἀσκληπιον* pro *Ἀσκληπιόν* omnibus reclamantibus pronuntiatet, ex quo meritò ab Atticis auribus, quæ istam nouitatem probare non poterant, redargui meruit. At Cicero nobilis locutor, vt appellatur à Diuo Augustino, tantam, & tam germanam habuit latinitalis puritatem, vt ceterorum omnium norma extiterit, & posteris perpetuum incorruptæ linguæ reliquerit monumentũ, nisi quis fortasse voces aliquas, quas de industria eruditus ad Atticum epistolis, aut etiam versibus immiscuit, ad censuram vocet oratoriam, quæ ab eo vt oratore, minimè dicta sunt.

Nouator accentuum Demosth.

sunt, nec tamen sine usu, & exemplo sunt prolata.

Comparatur in figura.

Laudatissima Demosthenis figura ab Eupoli expressa. Demosthenis, pro Caele, honeste.

Quod ad figuras, & dicendi lumina attinet, multo plura, eademque illustriora sunt in Cicerone; Nam quae a Demosthene videntur inchoata, leniusque pertexta, apud Latinum oratorem numeros omnes, & quasi cumulum capiunt perfectionis. Dionysius Longinus laudibus effert in caelum *δμοτιν χημα* Demosthenis, quo defunctorum in Marathone animas imploravit, & per eandem iuravit. *ου μα του εν μαραθωνι περινηλυθοντος.* Videtur, inquit, Demosthenes diuino spiritu afflatus in hanc figuram erupisse: Quasi verò Eupolis non hoc ipsum ante Demosthenem dixerit in comodia:

ου γαρ μα την μαραθωνι την ελευ μαχην, Καιρων τις αυτων τευμον αληθειν κλαρ.

Cicer. in Milon.

Sit illud vehemens, tamen ad motum concisum est, quanto illud Ciceronis amplius, qui non tantum animas mortuorum, sed tumulos, & aras, & templa, & lucos obtestatur? Vos enim Albani tumuli, atque luci, vos, inquam, imploro, atque obtestor, vosque Albanorum obruta ara sacrorum P. R. socia, & aequales. Quae splendide, & grauitet supra Demosthenem figurata.

Demosthenis in Arist. 1. n. 8.

Deinde affertur illa ab eodem Longino *προσωπων αντιμιθουεις*, seu apostrophe contra Aristogitonem, vt ingens vehementia, & grauitatis exemplum. *Καυ ου αι υμων χολην ουδ ου γλυωχην φαινησεται, εφ ους ο βδελυρος ουτ ου χ αιωδης ανδρα ουτ ουσι ειαζεται. τος νομης; ους, ου μαρατα η παντων τ εντων ανθρωπων, κεκλησμενης τ ους παρησιας ου κεκλισιν ους οδουρας, απαρανοησεν αν τις, αλλα το σθραυς η τηλικουτε οδλημασι, η τ εντων παρα τη δια χειμενων, τε το εστος τετων βιαζην;*

[Et nemo vestrum succensere, atque irasci videbitur ijs, quibus execrandus ille, & impudens homo leges violat; (qui) o pessime omnium hominum, conclusa iam tua audacia, non clathratis foribus, quas forte quis aperuerit, sed tot, & tantis multis, quae ad aede Deae collocatae sunt, etiam intra haec vim moliris? Quoties Cicero cuiusdam motus imperu abreptus intercidit narrationes, mutat personas, vt, Haec sunt, carnifex, sepulta in gremio consulatus tui, persequere connexos hisce funcribus dies. Et Philipp. 2. At ideò aedes

Cic. in Pison.

etiam, & hortos, quae narratiue erant inchoata, statim imperfecta adhuc sententia relicta, praeanimi aestu, & feruore conuertit sermonē ad Antonium: O audaciam immanem! tu ingredi illam domum ausus es? tu illud sanctissimum limen intrare, tu illarum aedium Dijs Penatibus os importunissimum ostendere? &c. Planè robusta, grauis, incensa, quibus nihil simile apud Demosthenem reperies.

Laudatur item illa imago, & descriptio Procerum Philippi, & Alexandri, quae est in nobili oratione pro Ctesiphonte. *Ανθρωποι μεγαυ, η αλαστορες, η καλα κες, η κω κριασ μενοι, τας αυτων ευατοι παριδας, τ ελευθεριαν προσηπακότες, προτερον Φιλιππου, υν η Αλεξανδρα, τη γαστρι μεζοντες η τοις απηλοισι τ ευδαμονισιν.* Sed quota portio nobilissima illius descriptionis Catilinarij exercitus collecti, ex senibus desperatis, ex agresti luxuria, ex rusticis mendiculis, ex deo coloribus, ex ijs qui vadi monia deserere, quam illum exercitum, maluerunt, &c. vbi varios variè suis coloribus pingit Ad summum rara illa & admirabilis figura, quae est in eadem oratione de Corona, & laudatur ab Hermogene: *οδ κ επον υ ταυτα, οδ κ εγραφα τ, ουδ εγραφα η, οδ κ επρεθευσα η, ουδ επροθειυσα η, οδ κ επησα η.*

Num verò apud Ciceronem illustrior? Neque verò de populo solum, sed etiam senatui tradidit: neque senatus modò, sed etiam publicis praesidijs, & armis: neque his tantum, verum etiam eius potestati, &c. Sed de his plenius in tractatu de figuris.

Comparantur in actione, & successu eloquentia.

CAPVT LXVII.

Demosthenis quidem, & Ciceronis orationes, quae litens exant consignatae, multis iudicium, actio, quae eum ipsis interijt, omnibus desiderium reliquit, quam si exaratis eloquentiae monumentis imprimere potuissent, minus laborarem. Constat Demosthenis actionem inuito satis infelicem, populoque Atheniensi inuisam fuisse. Ex quo cum semel explosus e foro domum se obuoluto capite, & maesto animo reciperet, sequutus est eum Sartyrus mimus, a quo comiter appellatus, & de suo moerore interrogatus, lamentati cepit, se omnium oratorum laboriosissimum esse, & in se.